

ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

© 2015 ОЛІЙНИК Ю. А.

УДК 338.24.01

Олійник Ю. А. Теоретичний базис взаємодії суб'єктів в інноваційно-інвестиційній сфері

Метою статті є формування теоретичного базису щодо визначення сутності взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності та виділення її ключових особливостей. На основі узагальнення наукових досліджень вітчизняних і закордонних учених було проведено морфологічний аналіз основних понять, що формують теоретичний базис понятійно-категоріального апарату взаємодії суб'єктів в інноваційно-інвестиційній сфері. У процесі дослідження сформовано понятійно-категоріальний апарат взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності, що дозволить зв'язати етапи інноваційного та інвестиційного процесів, джерела інвестування, особливості взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності та виділити їх види та форми, функції та фактори, що впливають на їх взаємовідносини. Запропоновано визначення інноваційно-інвестиційного процесу, інноваційно-інвестиційної діяльності та взаємодії суб'єктів в інноваційно-інвестиційній сфері. Подальші дослідження пов'язані з теоретико-методичним обґрунтуванням формування механізму взаємодії держави та бізнесу в інноваційно-інвестиційній сфері.

Ключові слова: інвестиція, інновація, інноваційно-інвестиційний процес, інноваційно-інвестиційна діяльність, інноваційно-інвестиційна сфера, інвестиційний клімат, взаємодія.

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 15.

Олійник Юлія Анатоліївна – аспірантка, кафедра економічного аналізу та обліку, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Фрунзе, 21, Харків, 61002, Україна)

E-mail: yuluya.oleynik@mail.ru

УДК 338.24.01

Олейник Ю. А. Теоретический базис взаимодействия субъектов в инновационно-инвестиционной сфере

Целью статьи является формирование теоретического базиса по определению сущности взаимодействия субъектов инновационно-инвестиционной деятельности и выделение его ключевых особенностей. При обобщении научных исследований отечественных и зарубежных ученых был проведен морфологический анализ основных понятий, формирующих теоретический базис понятийно-категориального аппарата взаимодействия субъектов в инновационно-инвестиционной сфере. В процессе исследования сформирован понятийно-категориальный аппарат взаимодействия субъектов инновационно-инвестиционной деятельности, который позволил связать этапы инновационного и инвестиционного процессов, источники инвестирования, особенности взаимодействия субъектов инновационно-инвестиционной деятельности и выделить их виды и формы, функции и факторы, влияющие на их взаимоотношения. Предложено определение инновационно-инвестиционного процесса, инновационно-инвестиционной деятельности и взаимодействия субъектов в инновационно-инвестиционной сфере. Дальнейшие исследования связаны с теоретико-методическим обоснованием формирования механизма взаимодействия государства и бизнеса в инновационно-инвестиционной сфере.

Ключевые слова: инвестиция, инновация, инновационно-инвестиционный процесс, инновационно-инвестиционная деятельность, инновационно-инвестиционная сфера, инвестиционный климат, взаимодействие.

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Библ.:** 15.

Олейник Юлия Анатольевна – аспирантка, кафедра экономического анализа и учета, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Фрунзе, 21, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: yuluya.oleynik@mail.ru

UDC 338.24.01

Oliinyk Ju. A. Theoretical Basis of Interaction of Actors in the Innovation-Investment Sphere

The article is aimed at the creation of a theoretical basis for determination of essence of interaction of actors of innovation-investment activity and allocation of its key features. Generalizing the research of domestic and foreign scientists, a morphological analysis of the main concepts that form the theoretical basis of conceptual and categorical framework, regarding interaction of actors in innovation and investment, was carried out. In the course of the study, the conceptual and categorical framework of interaction of actors of innovation-investment activities has been created, which allowed to link the stages of both innovation and investment processes, sources of investment, particularities of the interaction of actors of innovation-investment activities, allocate their types and forms, functions and factors, causing influence on their relationships. A definition of innovation-investment process, innovation-investment activity and interaction of actors in innovation-investment sphere has been proposed. Further research is aimed at the theoretical-methodological substantiation of formation of the mechanism for interaction between the State and business in the innovation-investment sphere.

Key words: investment, innovation, innovation-investment process, innovation-investment activity, innovation-investment sphere, investment climate, interaction.

Pic.: 4. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 15.

Oliinyk Iuliia A. – Postgraduate Student, Department of Economic Analysis and Accounting, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (vul. Frunze, 21, Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: yuluya.oleynik@mail.ru

Формування в Україні соціально орієнтованої інноваційної економіки зумовлено як світовими тенденціями розвитку провідних країн світу, так і необхідністю впровадження передових досягнень науки і техніки для забезпечення випереджаючого розвитку національного господарства. Але для визначення факторів та складових, що лежать в основі його досягнення, необхідно уточнення понятійно-категоріального апарату. Суперечності, що виникають при визначенні ключових дефініцій, викликають неоднозначність трактувань, а відповідно – не дають змоги

співставлять підходи різних дослідників національної та закордонної наукових шкіл.

Тому при дослідженні взаємодії суб'єктів в інноваційно-інвестиційній сфері необхідно сформувати теоретичний базис, який складають декілька основних дефініцій, а саме: «інвестиції» та «інновації», «інноваційний процес» та «інвестиційний процес», «інноваційна діяльність» та «інвестиційна діяльність», «інноваційно-інвестиційна сфера», «інноваційно-інвестиційний процес», «інноваційно-інвестиційна діяльність» та «інвестиційний клімат».

Метою даної статті є формування теоретичного базису щодо визначення сутності взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності та визначення її ключових особливостей.

Аналіз наукових досліджень таких учених, як І. Ю. Білоброва, А. П. Дука, І. В. Воловельська, М. П. Денисенко, І. Чухрай та ін. [1 – 15] доводить наявність значних суперечностей у трактуванні основних понять, що формують теоретичний базис понятійно-категоріального апарату взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної

сфери, тому виникає потреба у виділенні основних морфологічних ознак цих дефініцій.

Основні дефініції, що складають понятійний базис взаємодії суб'єктів в інноваційно-інвестиційній сфері з виділенням ключових морфологічних ознак, наведено в *табл. 1*.

Наведений морфологічний аналіз основних дефініцій та додаткове дослідження наукових джерел [1 – 7; 9 – 11, 13, 15] доводять до висновку, що, як правило, ін-

Таблиця 1

Основні морфологічні ознаки дефініцій, що складають теоретичний базис взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності

Дефініція	Основні морфологічні ознаки	Вчені
Інвестиція	<ul style="list-style-type: none"> – Вкладення ресурсів з метою отримання прибутку; – джерело фінансового забезпечення, що необхідне для розвитку економіки; – ризикове рішення; – розміщення капіталу для зростання його вартості 	І. О. Бланк, В. Я. Шевчук, П. С. Рогожин, Д. Є. Старик, Л. Дж. Гітман, М. Д. Джонк, Д. Норкорт
Інновація	<ul style="list-style-type: none"> – Процес впровадження нововведень; – процес удосконалення діяльності або її результатів; – сукупність новацій, нових функцій та результатів їх впровадження; – процес отримання результату від нововведень; – процес зміни стану об'єкта; – нововведення як поліпшення структури та якості виробництва 	О. І. Орлов, П. Н. Завлін, А. К. Казанцева, Л. Е. Мінделі, Н. І. Чухрай
Інвестиційний процес	<ul style="list-style-type: none"> – Процес прийняття рішень; – процес створення основних засобів; – процес об'єднання інтересів учасників; – процес нарощування капіталу; – як сукупність суспільних відносин; – процес узгодження попиту та пропозиції; – ухвалення інвестором власного рішення; – єдність функціонуючих ресурсів 	А. Л. Бикова, М. П. Денисенко, М. М. Колісник, Д. М. Черваньов, В. М. Грідасов, С. Кривченко, О. Ісаєва
Інноваційний процес	<ul style="list-style-type: none"> – Створення та дифузія інновацій; – процес впровадження змін у соціально-економічній системі; – процес появи нововведення; – мережа комунікативних зв'язків; – сукупність заходів щодо створення інновації; – процес проведення змін; – сукупність дій з формування нових знань; – впровадження нового або вдосконаленого виробничого процесу; – перетворення наукового знання в кінцевий продукт; – процес об'єднання ресурсів для отримання ефекту; – спосіб організації діяльності для досягнення визначеної мети; – процес, у результаті якого створюється щось нове; – система організації інноваційної діяльності 	О. Є. Кузьмін, С. М. Ілляшенко, І. В. Воловельська, І. Б. Висоцька, І. Т. Балабанов, І. Ю. Білоброва, П. Н. Завлін, Ю. Ю. Буренніков
Інвестиційна діяльність	<ul style="list-style-type: none"> – Сукупність робіт при реалізації інвестицій; – процес перетворення заощаджень в інвестиції; – процес пошуку ресурсів для реалізації певної інвестиційної програми; – діяльність, метою якої є одержання прибутку; – процес управління інвестиціями і системою відносин, що виникають при цьому; – як складова міжнародного руху капіталу; – процес нарощування капіталу з особливим характером поведінки інвестора; – процес отримання очікуваного ефекту 	Н. О. Татаренко, А. П. Дука, Є. А. Стефанович
Інноваційна діяльність	<ul style="list-style-type: none"> – Процес, спрямований на результат; – процес перетворення інновацій у новий продукт; – процес використання та комерціалізації результатів наукових досліджень; – сукупність заходів, спрямованих на створення та дифузії інновацій з метою отримання будь-якого ефекту; – діяльність з реалізації інновацій, метою якої є виконання різноманітних програм 	Т. В. Майорова, М. П. Денисенко

Джерело: узагальнено за [1 – 7; 9 – 11, 13, 15].

новаційна та інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання розглядаються відокремлено. Сутність понять інноваційно-інвестиційного процесу та інноваційно-інвестиційної діяльності практично не знаходить відображення, лише деякі дослідження мезоекономічного рівня розвитку регіонів та міжгалузевих об'єднань віділяють їх певні аспекти.

Передусім проаналізуємо взаємозв'язок інноваційного та інвестиційного процесів. Основні етапи інноваційного процесу та динаміка обсягів з виділенням ризикованості інвестицій у відсотковому відображенні наведено на рис. 1.

Суб'єкти інвестиційної діяльності вкладають ресурси, обсяги яких змінюються на різних етапах інноваційного процесу, разом з тим ризикованість зменшується при досягненні цільових параметрів запровадження інновацій. Але, як показує практика, досить часто трапляються випадки, коли обсяг запланованих інвестицій не співпадає з реальним, зазвичай перевищуючи його.

Узагальнюючи наведені положення, можна надати таке визначення дефініції «інноваційно-інвестиційний процес»: це послідовна та цілеспрямована взаємодія суб'єктів щодо прийняття високоризикового рішення вкладання ресурсів різного виду в інновації, метою якої є зростання вартості інвестованого капіталу.

Розширюючи поняття інноваційно-інвестиційного процесу з точки зору урахування цілей усіх учасників інноваційно-інвестиційної сфери та джерел формуван-

ня інвестиційних ресурсів, виникає необхідність у визначенні понять, пов'язаних з функціонуванням об'єкта інноваційно-інвестиційного процесу та регулюючого впливу держави, а саме – дефініції «інноваційно-інвестиційна діяльність», що також практично не знаходить відображення в наукових дослідженнях.

Одне із запропонованих Т. О. Загорною [8]: інноваційно-інвестиційна діяльність – це процес реалізації результатів інтелектуальної праці в різних видах майнових та інтелектуальних цінностях, які мають грошову оцінку та які вкладені в об'єкти підприємницької та іншої діяльності, у результаті якої формується прибуток або інший соціально-економічний ефект.

Це доводить, що характерною особливістю інноваційно-інвестиційної діяльності є взаємодія людини з виробничо-економічною системою з метою отримання певного виду ефекту, що виникає внаслідок появи потреби.

Перш ніж визначити сутність дефініції «інноваційно-інвестиційна діяльність», проведемо морфологічний аналіз поняття «взаємодія». Аналіз визначення дефініції «взаємодія» наведено в табл. 2.

Проведений аналіз дефініції «взаємодія» надав змогу виділити її ключові морфологічні ознаки та уточнити сутність, яку пропонується визначати як процес поєднання одного з одним, вплив один на одного суб'єктів, що виявляється в найрізноманітніших формах зміни їх станів, поведінка яких є стимулом та одночасно реакцією на поведінку інших.

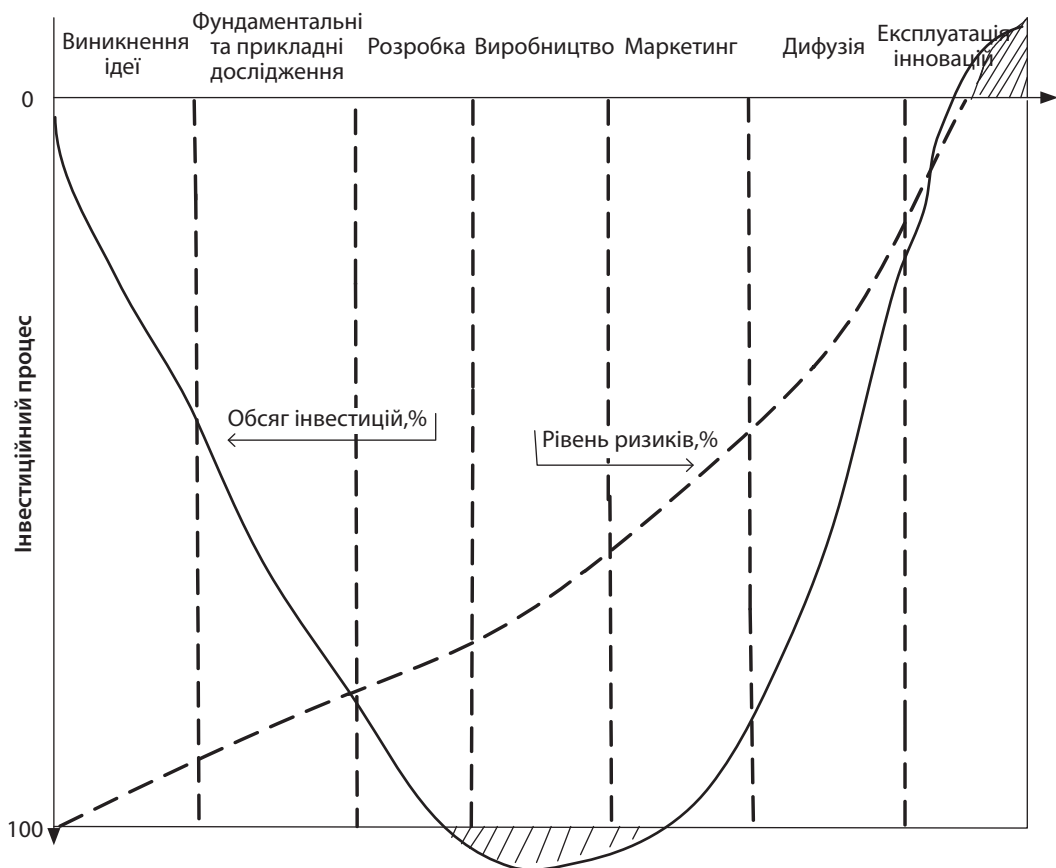

Рис. 1 Детермінація інноваційного процесу та визначення обсягу та ризикованості інвестицій

Таблиця 2

Аналіз визначення дефініції «взаємодія»

Дефініція	Основні морфологічні ознаки	Вчені
Взаємодія	<ul style="list-style-type: none"> – Система дій, при яких поведінка учасників є стимулом і реакцією на поведінку інших; – процес поєднання одного з одним, вплив один на одного різних ресурсів, обумовлене доцільністю цього поєднання; – процес впливу об'єктів один на одного; – як взаємозв'язок, що властивий системі; – як сукупність найрізноманітніших форм і безліч способів їх опису; – як загальна та універсальна форма зміни станів суб'єктів; – процес, що об'єднує елементи в цілісну систему 	Ю. М. Уварова, В. І. Григор'єв, Н. М. Жильський, І. Т. Фролов, Г. Гегель, Алан Кірман

Джерело: узагальнено за [12, 14].

З урахуванням зазначеного можна представити безпосередньо взаємодію суб'єктів інноваційної та інвестиційної діяльності (рис. 2).

Наведені на рис. 2 основні аспекти взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності дозволяють виділити її певні види, форми, функції та визначити фактори впливу на формування їх особливостей.

При цьому необхідно виділити взаємовідносини інвесторів та інноваторів як головних учасників інноваційно-інвестиційного процесу, що представлено на рис. 3.

Отже, інноваційно-інвестиційною діяльністю є взаємодія суб'єктів інноваційно-інвестиційного процесу щодо пошуку ресурсів, перетворення їх у цільові інвестиції для створення, поширення інновацій та подальшого управління ними з метою отримання економічного ефекту.

Як відомо, для успішного функціонування інноваційно-інвестиційної діяльності державі необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат, адже він безпосередньо впливає на основні показники соціально-економічного розвитку країни та є однією з передумов її стабільного економічного розвитку.

Аналіз основних теоретичних положень дозволив визначити інвестиційний клімат як сукупність політичних, правових, економічних, соціальних умов, що сприяють процесу інвестування в інновації на рівні національного господарства, регіонів, підприємств та суб'єктів господарювання різних форм власності.

Підсумовуючи викладене, можна побудувати узагальнюючу схему дефініцій взаємозв'язку понятійного апарату інноваційно-інвестиційної діяльності, що наведена на рис. 4.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження сформовано понятійно-категоріальний апарат взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності, що дозволив зв'язати етапи інноваційного та інвестиційного процесів, джерела інвестування, особливості взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності та виділити їх види та форми, функції та фактори, що впливають на їх взаємовідносини.

У результаті дослідження сформовано основні поняття теоретичного базису взаємодії суб'єктів в інноваційно-інвестиційній сфері:

- ✦ *взаємодія* – процес поєднання одного з одним, вплив один на одного суб'єктів, що виявляється в найрізноманітніших формах зміни їх станів, поведінка яких є стимулом та одночасно реакцією на поведінку інших;
- ✦ *інноваційно-інвестиційна діяльність* – взаємодія суб'єктів інноваційно-інвестиційного процесу щодо пошуку ресурсів, перетворення їх у цільові інвестиції для створення, поширення інновацій та подальшого управління ними з метою отримання економічного ефекту.

Подальші дослідження пов'язані з теоретико-методичним обґрунтуванням формування механізму взаємодії держави та бізнесу в інноваційно-інвестиційній сфері. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоброва І. Ю. Удосконалення інноваційного менеджменту на машинобудівному підприємстві : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / І. Ю. Білоброва ; Технол. ун-т Поділля. – Хмельницьк, 2012. – 19 с.
2. Бикова А. Л. Нагромадження капіталу в процесі економічного розвитку (історія, форми, інститути) : монографія / А. Л. Бикова, О. Ф. Івашина. – Дніпропетровськ : Наука та освіта, 2007. – 167 с.
3. Буренніков Ю. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств (на прикладі машинобудування) : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. Ю. Буренніков ; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2009. – 20 с.
4. Висоцька І. Б. Інноваційний чинник розвитку промисловості : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.07.01 / І. Б. Висоцька ; НАН України. Об'єдн. ін.-т економіки. – К., 2005. – 19 с.
5. Воловельська І. В. Вибір оптимальної інноваційної стратегії підприємств залізничного транспорту : дис. ... канд. екон. наук / І. В. Воловельська. – Х., 2008. – 202 с.
6. Денисенко М. П. Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи її активізації в Україні / М. П. Денисенко, Я. В. Риженко // Проблеми науки. – 2007. – № 6. – С. 10 – 16.
7. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : навчальний посібник / А. П. Дука. – К. : Каравела, 2012. – 432 с.
8. Загорная Т. О. Роль инновационно-инвестиционной стратегии в системе формирования конкурентных преимуществ предприятия / Т. О. Загорная // Экономический простор. – 2009. – № 23/2. – С. 220 – 227.
9. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми : Університетська книга, 2010. – 281 с.
10. Колісник М. М. Механізми управління регіональною інвестиційною діяльністю : авторефер. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / М. М. Колісник. – Х., 2008. – 20 с.

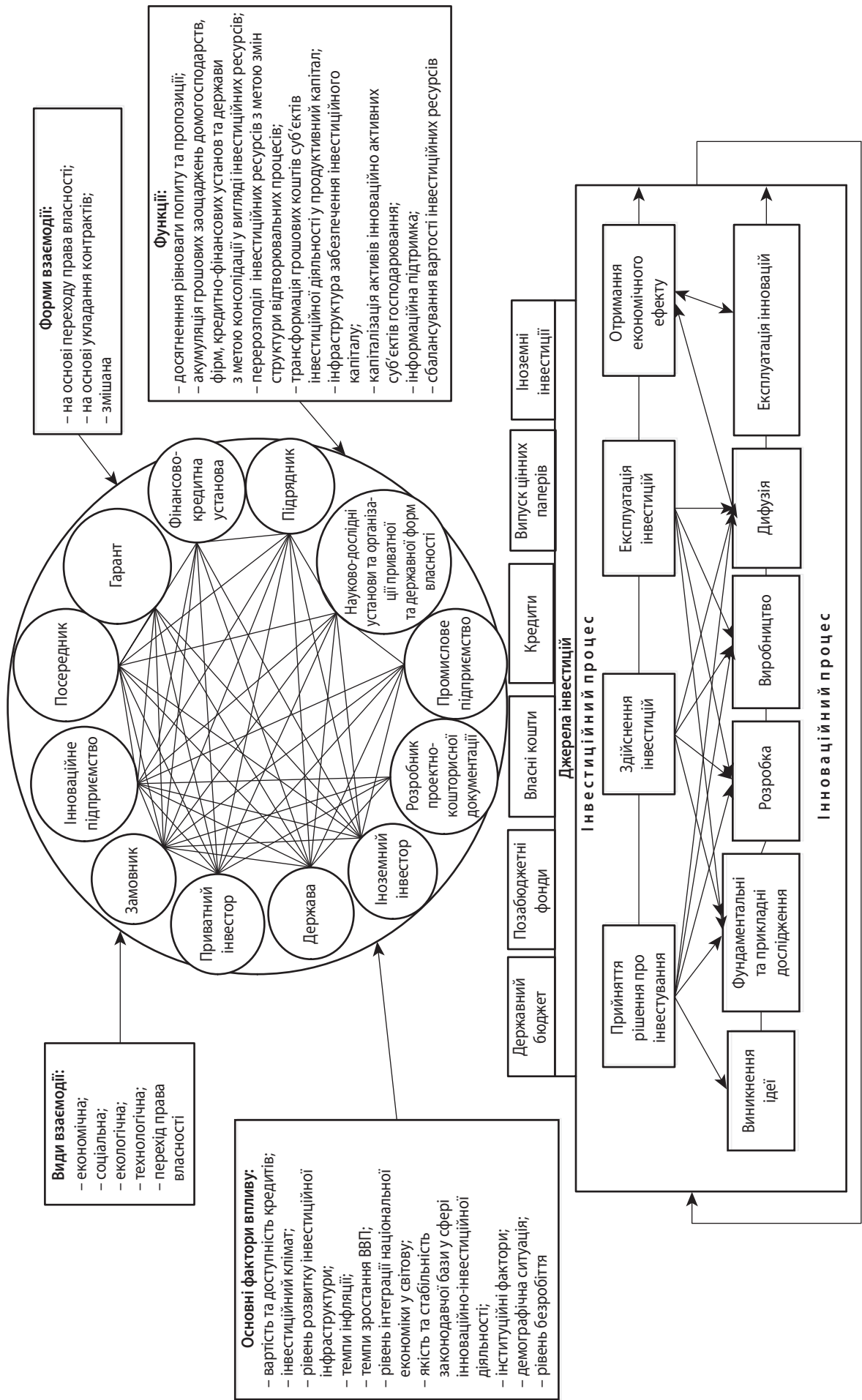

Рис. 2. Взаємодія суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності

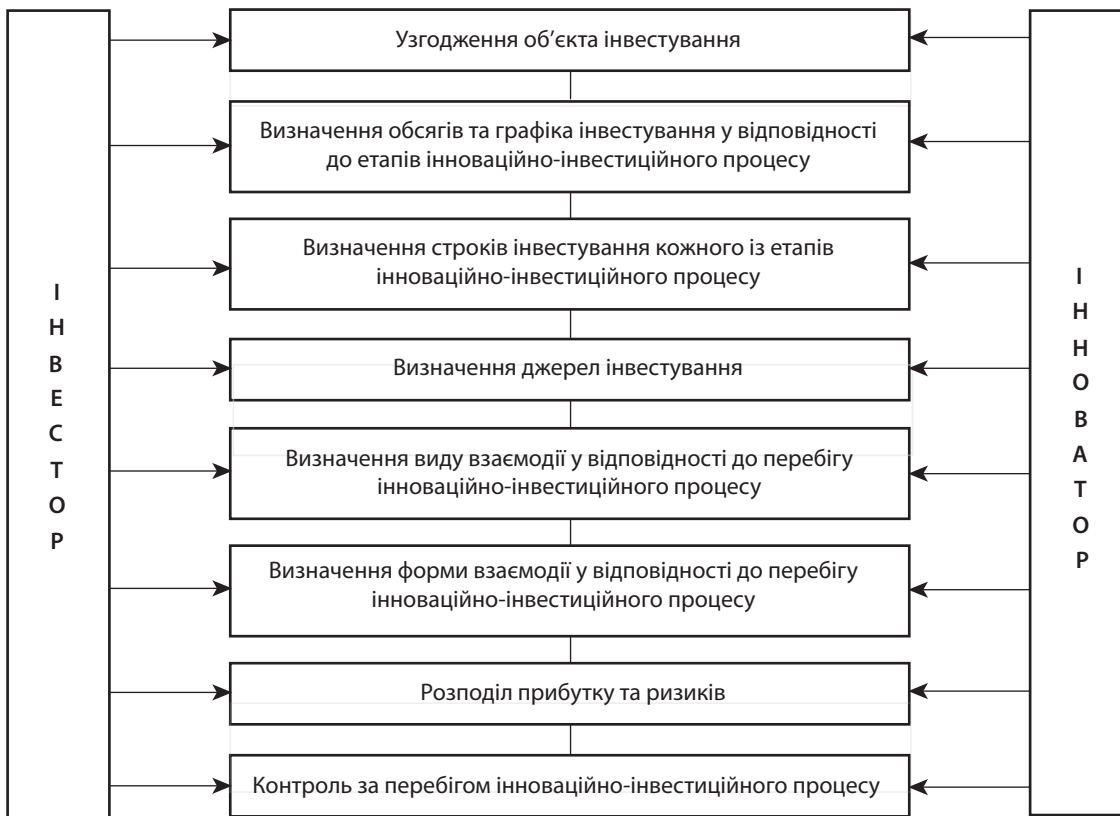

Рис. 3. Основні елементи взаємодії суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності

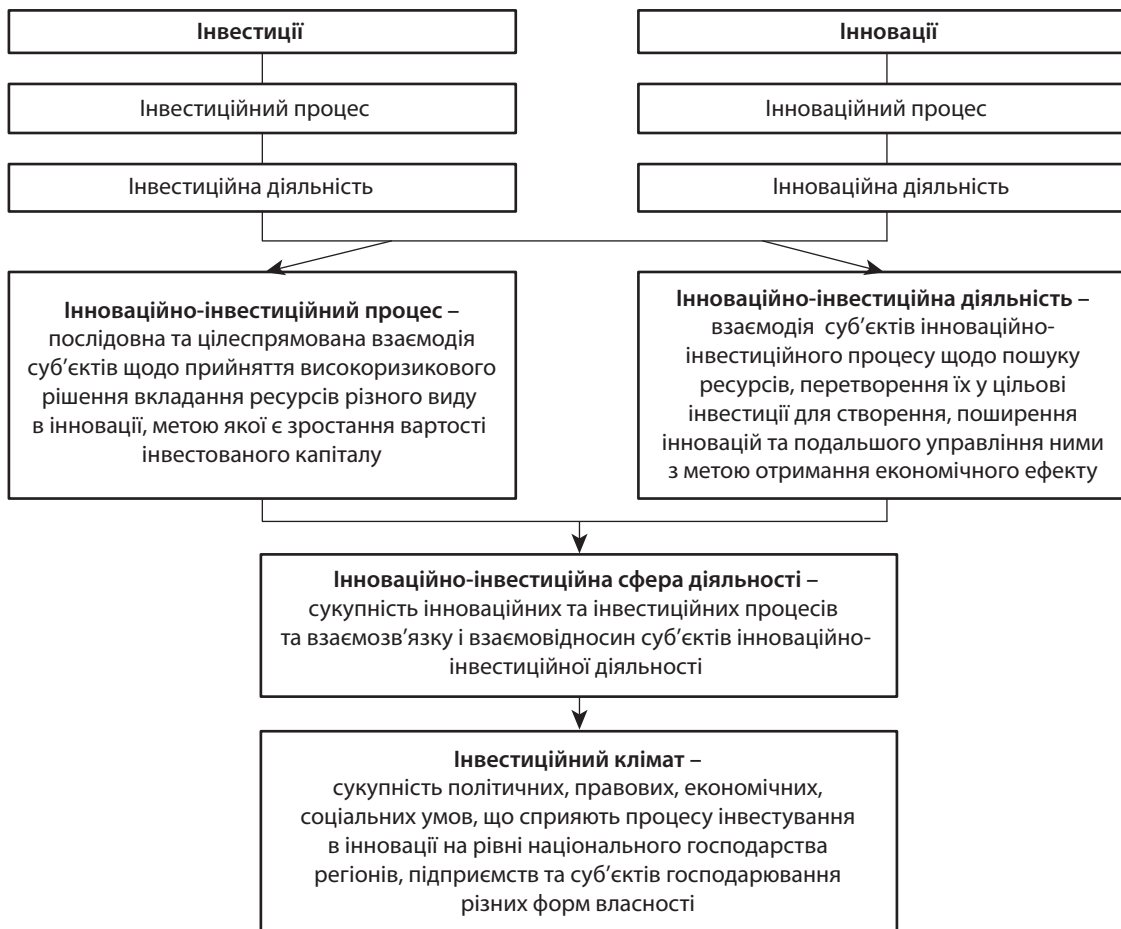

Рис. 4. Узагальнююча схема дефініцій взаємозв'язку понятійного апарату інноваційно-інвестиційної діяльності

11. Кузьмін О. Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність : монографія / О. Є. Кузьмін, С. В. Князь, Н. В. Тувакова, А. Я. Кузнецова ; за наук. ред. проф., д-ра екон. наук О. Є. Кузьміна. – Львів : ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.

12. Смутьский И. И. Теория взаимодействия / И. И. Смутьский // РАН – Новосибирск : Новосиб. ун-т, 1999. – 294 с.

13. Стефанович Є. А. Інвестиційна діяльність як економічне явище / Є. А. Стефанович // Економіка та держава. – 2010. – № 11. – С. 60 – 64.

14. Уварова Ю. М. Удосконалення управління інноваційним процесом машинобудівного підприємства / Ю. М. Уварова, І. О. Гнилобоков, Н. В. Боякова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Луганськ, 2011. – № 11(153), ч. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.readera.org/article/udoskonalennja-upravlinnja-innovatsiynem-protsekom-mashynobudivnoho-10151895.html>

15. Чухрай Н. Інновації та логістика товарів : монографія / Н. Чухрай, Р. Патора. – Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2001. – 264 с.

Науковий керівник – Манойленко О. В., доктор економічних наук, професор, зав. кафедри Економічного аналізу та обліку НТУ «Харківський політехнічний інститут»

REFERENCES

Bilobrova, I. Yu. "Udoskonalennia innovatsiinoho menedzhmentu na mashynobudivnomu pidpriemstvi" [Improving innovation management in engineering enterprises]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.01*, 2012.

Bykova, A. L., and Ivashyna, O. F. *Nahromadzhennia kapitalu v protsesi ekonomichnoho rozvytku (istoriia, formy, instytuty)* [The accumulation of capital in the process of economic development (history, forms, institutions)]. Dnipropetrovsk: Nauka ta osvita, 2007.

Buriennikov, Yu. Yu. "Upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu promyslovykh pidpriemstv (na prykladi mashynobuduvannia)" [Innovation management industry (for example, engineering)]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2009.

Chukhrai, N., and Patora, R. *Innovatsii ta lohistyka tovariv* [Innovations and logistics products]. Lviv: Vyd-vo NU «Lvivska politekhnik», 2001.

Denysenko, M. P., and Ryzhenko, Ya. V. "Stratehichna misiia innovatsiinoi diialnosti ta shliakhy ii aktyvizatsii v Ukraini" [The strategic mission of innovation and ways to intensify in Ukraine]. *Problemy nauky*, no. 6 (2007): 10-16.

Duka, A. P. *Teoriia ta praktyka investytsiinoi diialnosti. Investuvannia* [Theory and practice of investment. Investments]. Kyiv: Karavela, 2012.

Illiashenko, S. M., and Bilovodska, O. A. *Upravlinnia innovatsiynym rozvytkom promyslovykh pidpriemstv* [Management of innovative development of industrial enterprises]. Sumy: Universtyetska knyha, 2010.

Kolisnyk, M. M. "Mekhanizmy upravlinnia rehionalnoiu investytsiinoiu diialnistiu" [Mechanisms for regional investment management activities]. *Avtorefer. dys. ... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.02*, 2008.

Kuzmin, O. Ye. et al. *Investytsiina ta innovatsiina diialnist* [Investment and innovation]. Lviv: LBI NBU, 2003.

Smulskiy, I. I. *Teoriia vzaimodeystviia* [The theory of interaction]. Novosibirsk: Novosib. un-t, 1999.

Stefanovych, Ye. A. "Investytsiina diialnist iak ekonomichne iavyshe" [Investment activity as an economic phenomenon]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 11 (2010): 60-64.

Uvarova, Yu. M., Hnylobokov, I. O., and Boiakova, N. V. "Udoskonalennia upravlinnia innovatsiynym protsekom mashynobudivnoho pidpriemstva" [Improvement of innovative pro-

cess engineering enterprise]. <http://www.readera.org/article/udoskonalennja-upravlinnja-innovatsiynem-protsekom-mashynobudivnoho-10151895.html>

Volovelska, I. V. "Vybir optymalnoi innovatsiinoi stratehii pidpriemstv zaliznychnoho transportu" [Optimal innovation strategy of railway undertakings]. *Dys. ... kand. ekon. nauk*, 2008.

Vysotska, I. B. "Innovatsiinyi chynnyk rozvytku promyslovosti" [The innovative factor in the development industry]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.07.01*, 2005.

Zagornaya, T. O. "Rol innovatsionno-investitsionnoy stratehii v sisteme formirovaniya konkurentnykh preimushchestv predpriyatiya" [The role of the innovation and investment strategy in the formation of competitive advantages of the enterprise]. *Ekonomichniy prostir*, no. 23/2 (2009): 220-227.